

Mokum staat op de planken

Met het project 100% City maakt het Duitse collectief Rimini Protokoll in diverse Europese steden theater. Met bewoners uit de stad. Karin Veraart zag in Amsterdam hoe dat in zijn werk gaat: een voorstelling maken óver de stad, mét de inwoners.

Door: Karin Veraart
5 december 2014, 02:00

2 ♥

© Io Cooman

ANNIKA SMITS (35), DEMOGRAFISCH ONDERZOEKER

Vanuit m'n werk werd me in een vroeg stadium gevraagd mee te denken over dit project. Ik vind het super! Normaal gaan vele mensen voor mij schuil achter cijfers en staafdiagrammen en nu zie ik ze in het echt: stadgenoten die ik niet

Nieuwsuur

leven. Inmiddels merk je dat er een
gezaamenlijk gevoel van trots is, op
de voorstelling én op het
Amsterdammer-zijn. De sfeer is

ZOEKEN

Theater

DEEL

1

BEWAAR

1

meezingers aangeheven. En ik leer
meer over de stad: waar wonen
mensen, waar zijn ze gelukkig, waar
willen ze juist weg? M'n werk,
inderdaad, maar ook m'n hobby.

Ja hoor, het gebeurt echt. In
onvervalst Amsterdams klinkt het
Aan de Amsterdamse grachten. Wil
heeft de microfoon gegrepen en
gaat los, uit volle borst. Al snel
haakt een stel enthousiastelingen
in. Beter kun je het je haast niet
wensen, op een
kennismakingsbijeenkomst van
honderd Amsterdammers in het
kader van een theatervoorstelling
met de toepasselijke titel 100 %
Amsterdam.

Wil (Melis) is 82 jaar,
gepensioneerd chemisch reiniger
uit West. Zijn hobby: operette
zingen. Hij is een van de honderd
'spelers', zoals ze worden genoemd
in het kader van dit stuk-in-
wording.

Het project is van het Duitse
theatercollectief Rimini Protokoll.
Ze presenteerden de allereerste
voorstelling in hun thuisstad
Berlijn in 2008, daarna volgden

vertrekt vanuit de statistiek van een stad (leeftijd, geslacht, burgerlijke stand, etnische

Theater

DEEL

1

BEWAAR

1

uit die categorieën op het podium iets vertellen, zodanig dat je een boeiend beeld krijgt van die stad, maar ook zeker van deze honderd bewoners.

REALITY THEATRE

© Io Cooman

FRITS GROENEVELT (72), GEPENSIONEERD PLASTISCH CHIRURG

Ik woon al sinds mijn studententijd in Amsterdam en heb me daar altijd bevoorrecht om gevoeld. Ik wil wel iets terug doen. Tijdens de eerste kennismakingsmiddagen voelde ik me een beetje een eenzame ziel, eerlijk gezegd. Ik zie weinig mensen uit mijn stadsdeel Zuid, of de grachtengordel. Dat is geen kritiek, hoor. Maar dat deel van de stad heeft toch ook impact op de uitstraling ervan. Wat je merkt, is dat mensen vooral de aandacht op zichzelf willen vestigen. Je hoort dingen waarvan je denkt, jezus, hoe

het spannend weten te houden en dat het publiek straks met een blij huppelgevoel naar buiten gaat.

Theater

DEEL

1

BEWAAR

1

makers, die wel worden gezien als grondleggers van het 'reality theatre': Helgard Haug (1969), Stefan Kaegi (1972) en Daniel Wetzl (1969). Ze werken doorgaans niet met professionele acteurs maar met 'experts', deskundigen uit het leven waarover ze theater willen maken. Werknemers van een failliete luchtvaartmaatschappij (Sabena), mensen uit een Indiaas callcenter (Call Cutta in a Box), of islamitische voorgangers in Radio Muezzin. En hoe ze het 'm toch flikken, altijd pakt het verrassend en theatraal uit.

Twee plaatselijke instanties in Amsterdam namen het initiatief om 100% City naar de hoofdstad te halen: Inge Koks van Stichting Publieke Werken en de European Cultural Foundation, die haar 60ste verjaardag wilde markeren met een bijzonder project en al een tijdje een oogje had op het gerenommeerde trio. Twee organisaties die het culturele met het maatschappelijke willen verbinden. Vrijwel direct was ook de Stadsschouwburg om.

grachtenzanger Wil - is iedereen op een speelse manier bezig elkaar te bevragen. Steeds over een

Theater

DEEL

1

BEWAAR

1

Het gaat over van alles, maar aan het eind van de bijeenkomst ook zeker over de situatie in het eigen stadsdeel - en hoe die te verbeteren. Zo zijn de Libanese Samar en Iraanse Shahnaz druk bezig Hans (PvdA-lid van de bestuurscommissie Noord) uit te nodigen voor een maaltijd in de ontmoetingscentra die zij runnen.

SELECTIE

© Io Cooman

SAMAR SHALAN (54), VOorzitter van ONTMOETINGS- EN ONDERNEMERSCENTRUM DE VROUWENBAZAAR

Ik vond het meteen een aantrekkelijk idee: met mensen van verschillende achtergrond in zo'n project stappen. Top. Een lid van mijn eigen stadsdeel Noord zit erbij, ik kende hem helemaal niet, al ben ik daar bijna elke dag. Hij is

om op het toneel te staan. Het gaat om mensen leren kennen, om diversiteit. Daar houd ik van. Het is een beetje netwerken. Ik ben

allemaal. Tijdens de kennismakingsdag hebben we woordspelletjes gedaan, samen zinnen gemaakt, en uiteindelijk: poëzie. Dat vind ik mooi: opbouwen.
Foto's lo Cooman

Inge Koks deed het leeuwendeel van de selectie. Aan haar ook de taak aan de spelers uit te leggen hoe het er op de planken aan toegaat. Dat je op het toneel geen podiumervaring hoeft te hebben, dat je zo zichtbaar mag zijn als je zelf wilt; dat je een kleine introductie over jezelf mag houden aan de hand van een voorwerp dat je meeneemt en dat de voorstelling daarna grotendeels verloopt aan de hand van vragen die ter plekke - collectief - aan alle honderd deelnemers worden gesteld. Over de stad, en over jouw verhouding tot de stad, soms te beantwoorden door ja of nee - hand opsteken - later ook door het ophouden van een gekleurd karton - waarbij de kleur rood / groen /geel / wit / blauw de aard van je antwoord weergeeft en er door de opstelling van de spelers visueel een soort staafdiagram op toneel ontstaat. Maar dat je ook steeds zelf vragen

terecht kunnen komen.

Koks zelf kreeg voor de selectie

ZOEKEN

Theater

DEEL

1

BEWAAR

1

uitgangspunt voor in principe elke 100% City. Waarbij bijvoorbeeld geldt voor Amsterdam: 49 procent is man, 51 procent vrouw, de grootste bevolkingsgroep is tussen de 20 en 35 jaar (28 procent), et cetera, waardoor er een raster ontstaat dat je 'invult' met echte mensen. Koks: 'We hebben hier heel recente gegevens (2013), tot verrassing ook van Rimini Protokoll.'

'Steeds hebben we aan de kandidaten dezelfde dingen gevraagd', zegt Koks, 'zodat die alvast een idee krijgen over hoe de voorstelling gaat worden, en de makers via de antwoorden al een beetje een gevoel krijgen wie ze voor zich hebben. Dan moet je denken aan: wat is je favoriete plek in de stad? Wat zie je als je uit je raam kijkt? Maar ook: welke superkracht zou je willen hebben; waarin ben jij uniek; tot welke groep behoor je, en met welke wil je niet worden gemix; wat zou je op toneel kunnen tonen? Dat zit in het concept, ik vind het erg leuk bedacht.

'En wat je meteen ziet als de voorstelling daadwerkelijk begint:

achtergronden, alle stadsdelen -
maar ook de connecties.

Gaandeweg en grappenderwijs

ZOEKEN

Theater

DEEL

1

BEWAAR

1

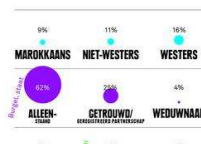
het verhaaltje dat ze aan het begin hebben gehouden, door hun lichaamstaal, hun eigen manier van aanwezig zijn. Als publiek pik je er haast als vanzelf een paar uit die je gedurende de voorstelling volgt: hoe reageert hij nu? Welk antwoord zou zij hier gaan geven? Op sommige momenten slaat zelfs de ontroering toe, af en toe is het hilarisch.

DRUKKE VROLIJKE BOEL

HOE SELECTEER JE?

Voor de keuze van de deelnemers van het theaterproject 100% Amsterdam kreeg de organisatie ondersteuning van het gemeentelijk Bureau Onderzoek en Statistiek. De cijfers die zij verstrekken, vormden het uitgangspunt voor de 100% City-voorstelling, zoals in de infographic te zien is. Uitgaande van de laatste statistieken vertegenwoordigt ieder van hen 1 procent van de Amsterdamse bevolking: 49 procent is man, 51 procent vrouw, de grootste bevolkingsgroep is tussen de 20 en 35 jaar (28 procent).

SELECTIE 100%

Tijdens het eerste repetitieweekende is het nog even zoeken, vaak letterlijk, naar een eigen plek op de speelvloer, maar Protokollers Kaegi en Haug vinden het erg soepel verlopen. Neem Parijs, grinniken ze samen. Daar was de helft van de spelers voortdurend bezig kritiek te leveren op de gang van zaken. 'Die hielden pas van discussiëren.'

In Amsterdam valt dat reuze mee. Een enkeling vindt het niet honderd procent omdat er geen Amsterdamse muziek tijdens een scène wordt gespeeld. Klopt. Het drietal muzikanten aan de zijkant maakt swingende muziek waarbij je maar met moeite stil kunt blijven zitten. Terwijl dat soms wel de bedoeling is. 'Liever niet dansen, op dit moment', aldus Kaegi met enige regelmaat. Bij de kinderen is dit tegen dovemansoren gezegd.

Een drukke vrolijke boel is het, zondagnamiddag, de laatste dag van november.

STELLINGEN

Na de pauze schuift Clover (46, zangeres en entertainer, uit stadsdeel Centrum) iets naar voren.

Hoe uit je je politieke woede?
(Mogelijke antwoorden: online / in
het café / schreeuwen naar de tv.)

liefdesverklaringen.) De antwoorden hebben allemaal een kleur, die de spelers omhoog houden op kartonnen borden.

Later zijn er stellingen: wij laten ons geld voor ons werken; wij hebben schulden; wij hebben een leven gered; wij hebben tussen leven en dood gezweefd; wij zijn voor de doodstraf.

Zij die het eens zijn met een stelling, lopen naar het midden van het toneel, waar zich dan keer op keer onverwachte combinaties voordoen. 'Iets dichterbij elkaar', roept Haug. 'Zodat er een mooi familieportret ontstaat.' Kaegi filmt intussen.

BETROKKEN

Het collectief Rimini Protokoll opereert in verschillende constellaties; ze zijn niet altijd alle drie lijfelijk aanwezig bij een project. Nu ontbreekt Daniel Wetzel. Maar betrokken blijven ze, al is Amsterdam de 25ste stad die ze op deze manier aandoen - het is toch steeds anders.

'In Brussel hadden we veel meer talen, terwijl: hier is het etnisch

iedereen Nederlands. Tegelijkertijd tel ik wel weer de meeste hoofddoeken', aldus Kaegi.

gaat het heel makkelijk. De spelers zijn betrouwbaar, maar niet schuw of al te bevreesd zich te uiten. Anderzijds is het moeilijk plaatselijke topics te vinden waarover de Amsterdammers zich echt druk maken. In Brussel werd er woest gediscussieerd over het EU-bolwerk en de bijbehorende privileges. Natuurlijk, in Amsterdam heb je de drugs, de toeristen, de overbelasting van de stad - en toch, heel verhit raken de gemoederen daar niet van. Maar misschien hebben we de juiste snaar nog niet geraakt. We staan open voor suggesties.'

Het project is altijd in beweging, zelfs per avond kunnen er stellingen veranderen, het is nooit echt af.

Waarschijnlijk is het hun populairste concept, maar inmiddels willen ze het niet meer echt uitbreiden. Al kriebelt het soms toch weer.

Kaegi: 'Heb jij misschien connecties in Pyongyang?'

100% Amsterdam, 10 t/m 13/12 in de Stadsschouwburg Amsterdam.